

KINH NGHIỆM QUỐC TẾ VỀ CÔNG KHAI, MINH BẠCH VÀ TRÁCH NHIỆM GIẢI TRÌNH NGÂN SÁCH NHÀ NƯỚC - BÀI HỌC CHO VIỆT NAM

TS. Nguyễn Thị Bích Diệp*

Công khai, minh bạch và trách nhiệm giải trình ngân sách nhà nước (NSNN) là nguyên tắc trong quản lý tài chính công, hướng đến nhiều mục tiêu khác nhau, nhất là việc nâng cao hiệu quả quản lý ngân sách và phòng chống tham nhũng. Vấn đề này đã nhận được sự quan tâm đặc biệt ở nhiều quốc gia trên thế giới và các tổ chức quốc tế. Tại Việt Nam, công khai, minh bạch và trách nhiệm giải trình NSNN đã được chú trọng triển khai ở các cấp ngân sách, đặc biệt kể từ khi Luật Ngân sách nhà nước năm 2015 có hiệu lực. Nghiên cứu này đề cập đến kinh nghiệm của một số quốc gia đã thực hiện tốt công khai, minh bạch và trách nhiệm giải trình NSNN như Mỹ, Mexico, Brazil, Philippines, Indonesia. Nhìn từ kinh nghiệm của các quốc gia cho thấy, Việt Nam cần tiếp tục hoàn thiện quy định pháp luật và tăng cường tổ chức thực hiện công khai, minh bạch, trách nhiệm giải trình NSNN để đảm bảo hiệu quả quản lý NSNN và phù hợp với thông lệ quốc tế.

• Từ khóa: công khai, minh bạch, giải trình, NSNN, tài chính công,...

State budget publicity, transparency and accountability are principles in public financial management, aiming at various goals, especially improving budget management efficiency and corruption prevention. This issue has received special attention in many countries around the world and international organizations. In Vietnam, state budget publicity, transparency and accountability have been attentively implemented at all budget levels, especially since the 2015 State Budget Law came into effect. This study deals with experiences in implementing state budget publicity, transparency and accountability in such countries as the USA, Mexico, Brazil, the Philippines, and Indonesia. The comprehensive look at the experience of the countries shows that Vietnam needs continue to improve legal regulations and strengthen implementing state budget publicity, transparency, and accountability to ensure effective state budget management in accordance with international practices.

• Key words: publicity, transparency, accountability, state budget, public finance,...

Ngày nhận bài: 10/11/2023

Ngày gửi phản biện: 11/11/2023

Ngày nhận kết quả phản biện: 20/12/2023

Ngày chấp nhận đăng: 05/01/2024

1. Đặt vấn đề

Công khai, minh bạch và trách nhiệm giải trình NSNN là nội dung được nhiều nhà quản lý, khoa học quan tâm bàn thảo và nghiên cứu. Đến nay, nhiều sáng kiến, giải pháp ở cấp độ quốc tế và quốc gia đã được đưa ra nhằm tăng cường và thúc đẩy công khai, minh bạch ngân sách và trách nhiệm giải trình như Công ước chống tham nhũng của Liên hợp Quốc, Bộ Quy tắc về minh bạch hoá tài khoá của Quỹ tiền tệ quốc tế (IMF), Bản tổng hợp các chuẩn mực tốt về minh bạch ngân sách của Tổ chức Hợp tác và phát triển kinh tế (OECD) hay Sáng kiến về Minh bạch hóa toàn cầu. Nhiều quốc gia trên thế giới đã luật hóa và thực hiện tốt vấn đề công khai, minh bạch, trách nhiệm giải trình NSNN và để lại những bài học rất giá trị. Tại Việt Nam, công khai, minh bạch và trách nhiệm giải trình NSNN đã được đề cập đến trong các văn bản pháp luật, đặc biệt Luật NSNN năm 2015 đã thể hiện rõ các điều khoản về công khai, minh bạch NSNN và có văn bản hướng dẫn thi hành. Theo đó, các cấp ngân sách từ trung ương đến địa phương đều phải thực hiện các quy định công khai, minh bạch ngân sách theo quy định chi tiết của pháp luật. Qua quá trình triển khai Luật NSNN giai đoạn 2017 - 2021 cho thấy, công khai, minh bạch và trách nhiệm giải trình NSNN còn nhiều hạn chế như: Tài liệu ngân sách công khai chưa rõ ràng, chưa đầy đủ, chưa kịp thời,

* Trường Đại học Tài chính - Quản trị kinh doanh; email: diiep.ntb@ufba.edu.vn

chưa liên tục; độ tin cậy tài liệu ngân sách công khai còn thấp; người dân chưa chủ động tham gia vào quá trình NSNN; giải trình NSNN còn mang tính hình thức... Nghiên cứu kinh nghiệm thực tiễn của một số quốc gia thực hiện tốt vấn đề này và rút ra bài học cho Việt Nam là thực sự cần thiết trong giai đoạn hiện nay.

2. Kinh nghiệm của một số quốc gia

(1) Kinh nghiệm của Mỹ

Mỹ là nước có nền dân chủ cao, công khai, minh bạch và trách nhiệm giải trình NSNN được tổ chức thực hiện nghiêm túc và đầy đủ. Tham gia khảo sát ngân sách mở năm 2021, nước Mỹ đạt 68/100 điểm đối với trụ cột minh bạch ngân sách; 83/100 điểm đối với trụ cột giám sát ngân sách, đứng thứ 8 trên thế giới về điểm trụ cột giám sát. Để đạt được thành tích này, nước Mỹ đã thực hiện một số cách thức sau trong minh bạch, công khai và trách nhiệm giải trình ngân sách liên bang:

Thực hiện chế độ đăng tải báo cáo NSNN định kỳ

Bộ Tài chính Mỹ đăng tải cáo báo cáo thực hiện ngân sách hàng tháng, qua đó giúp công chúng thấy được bức tranh sử dụng nguồn lực công từ các đơn vị sử dụng ngân sách. Có hai phiên bản được soạn thảo, một phiên bản phân tích theo nhóm cơ quan hoặc văn phòng, phiên bản còn lại sắp xếp theo thông tin tiêu ban phân bổ, trong đó cung cấp thông tin tổng quan về việc thực hiện ngân sách định kỳ, bao gồm có cả các thuyết minh hỗ trợ nhằm giải thích thêm các thông tin trong báo cáo. Ngoài thông tin đề cập đến tháng trước, các báo cáo còn hiển thị nghĩa vụ tích lũy trả nợ cho các quý trước của năm tài chính và các nghĩa vụ trong quá khứ.

Giải trình về các quyết định ngân sách

Mỗi cơ quan Liên bang đưa ra nhiều mục tiêu hoạt động của bang mình ở kỳ ngân sách, trong đó thể hiện rõ các chương trình ưu tiên của ngân sách bang, đây được coi là kim chỉ nam trong hoạt động điều hành ngân sách và trách nhiệm giải trình. Điều này hỗ trợ xem dự toán ngân sách của bang có phù hợp với chính sách chung của quốc gia, giúp người dân và các tổ chức xã hội thuận tiện yêu cầu chính phủ thực hiện trách nhiệm giải trình về các quyết định chi tiêu trong dự toán ngân sách.

Nâng cao, đào tạo trình độ chuyên môn của các chuyên gia tài chính công

Chú trọng nâng cao trình độ chuyên môn của đội ngũ chuyên gia để cải thiện hiệu quả giám sát tổng thể chi tiêu công, thuế và các khoản phí, lệ phí - lĩnh

vực yêu cầu kỹ năng chuyên môn sâu và toàn diện. Điều này giúp các nghị sĩ tham gia tích cực vào quá trình giám sát ngân sách và đưa ra ý kiến quan trọng của mình vào báo cáo giám sát.

Ngay từ năm 1972, Chính phủ Mỹ đã xây dựng và đưa vào vận hành chương trình đào tạo cho các nghị sĩ - người thực hiện nhiệm vụ giám sát ngân sách. Song song với đó, quốc gia còn tổ chức các buổi hội thảo chuyên sâu về chính sách công như tài chính đối ngoại, y tế và ngân sách liên bang do các chuyên gia hàng đầu trên thế giới chủ trì.

Công khai, đơn giản hóa tài liệu ngân sách liên bang tới công chúng

Các tài liệu và dữ liệu về NSNN thường khá nặng về mặt tính toán kỹ thuật và ngoài tầm hiểu biết của phần lớn công chúng, vì vậy, yếu tố ưu tiên đơn giản hóa các dữ liệu về ngân sách để người dân dễ dàng tiếp cận và nắm bắt nội dung, từ đó nâng cao sự tham gia đóng góp ý kiến, phản hồi của công chúng. Các cuộc thảo luận công khai và tranh luận tại Quốc hội, cùng cố niềm tin vào sự điều hành của chính phủ. Nếu không có thông tin rõ ràng về cơ cấu chi tiêu của ngân sách, các hạng mục được ưu tiên chi nhiều hơn, vào mục đích nào sẽ khiến Chính phủ liên bang khó nhận được sự tin tưởng của công chúng. Do vậy, việc truyền đạt và trình bày thông tin về NSNN trong quá trình công khai, minh bạch NSNN đóng vai trò quan trọng. Nước Mỹ đã giao Văn phòng quản lý Ngân sách cung cấp quan điểm phân tích về NSNN, trong đó nhấn mạnh các chủ đề và lĩnh vực cụ thể, đồng thời cung cấp bảng thống kê lịch sử ngân sách của quốc gia từ năm 1970 đến nay, từ đó giúp công chúng theo dõi, giám sát ngân sách có thể đối chiếu, so sánh tình hình thu - chi của quốc gia qua các năm tại Website <https://fiscal.treasury.gov/data-transparency>. Điều này giúp cho các cơ quan công cộng và liên bang được quyền truy cập vào nhiều loại dữ liệu tài chính hơn. Văn phòng minh bạch dữ liệu hoạt động để cải thiện giá trị, chất lượng và tính sẵn có của dữ liệu tài chính liên bang. Không chỉ giúp cho công dân hiểu rõ các khoản chi tiêu công mà còn có thể có cơ hội giám sát, đưa ra các quyết định, cải tiến trong và ngoài khu vực công một cách dân chủ, cởi mở. Website <https://fedspendingtransparency.github.io/> cũng cung cấp cho công chúng Mỹ quyền truy cập vào thông tin về cách chi tiêu tiền thuế của họ với các thông tin cơ bản về quy trình ngân sách hàng năm của chính phủ Mỹ: lập dự toán ngân sách, thực hiện ngân sách, quyết toán ngân sách. Dữ liệu được trình bày dễ hiểu, minh họa bằng bảng biểu, hình ảnh và video clip thuyết minh.

(2) Kinh nghiệm của Mexico

Kể từ sau khi chính trị của Mexico chuyển sang chế độ dân chủ vào năm 1997 đã đưa đến một chuỗi các thay đổi tích cực: kinh tế, văn hóa, xã hội cho đến hệ thống chính trị dựa trên tính minh bạch, trách nhiệm giải trình và sự tham gia của công chúng. Điểm số thực hiện khảo sát ngân sách mở năm 2021 của Mexico đạt 82/100 điểm đối với trụ cột minh bạch ngân sách; 63/100 điểm đối với trụ cột giám sát ngân sách. Với mức điểm cho trụ cột minh bạch ngân sách của Mexico đứng thứ 5 trên tổng 120 quốc gia tham gia khảo sát cho thấy sự thành công trong nỗ lực thực hiện minh bạch ngân sách của quốc gia này qua các cách thức:

Cải cách khung pháp luật về minh bạch ngân sách

Chính phủ Mexico đã ban hành Luật Minh bạch và tiếp cận thông tin; Luật Liên bang về trách nhiệm ngân sách và kho bạc, Luật chung về kế toán công, Luật kiểm toán và trách nhiệm giải trình của chính phủ liên bang. Theo đó, thông tin về NSNN bắt buộc phải được công khai rộng rãi, bao gồm số đã phân bổ, thực chi cho từng đơn vị ngân sách và kết quả thực hiện, báo cáo quyết toán.

Tổ chức thảo luận để tiếp nhận ý kiến phản hồi của công chúng

Mexico thành lập liên minh các tổ chức vào năm 2004 với sự tham gia của các thành viên chính phủ, cơ quan nhà nước và tổ chức xã hội dân sự với mục tiêu là hợp tác, thúc đẩy phát triển kinh tế năng động và công bằng hơn. Một trong những chủ đề được bàn bạc, quan tâm tại hội nghị là tính minh bạch và trách nhiệm giải trình NSNN. Trong các cuộc thảo luận tại hội nghị, đã kết nối việc trao đổi, phản hồi thông tin về tài chính công giữa chính phủ và công dân, giữa các tầng lớp trong xã hội. Điều này phản ánh sự phát triển dân chủ trong quá trình ra quyết định chu trình ngân sách ở cả cấp quốc gia và địa phương, để người dân có cơ hội nói lên suy nghĩ, ý kiến của mình về NSNN. Công tác truyền thông thông tin về ngân sách tới công chúng được xác định đóng vai trò quan trọng trong điều hành công khai minh bạch và trách nhiệm giải trình NSNN của Mexico.

Công khai thông tin ngân sách nhà nước

Từ năm 2010, Bộ Tài chính của Mexico định kỳ hàng năm xuất bản ấn phẩm Bản tin ngân sách dành cho công dân. Ấn phẩm được đánh giá là phiên bản đặc biệt, đơn giản hóa các công thức tính toán

NSNN để trình bày thông tin một cách dễ hiểu đến công chúng với các nội dung chính: Chi tiêu công và các khoản thu ngân sách từ thuế, phí và lệ phí, sáng kiến chính sách và dự báo kinh tế vĩ mô quan trọng. Trước khi xuất bản, Chính phủ Mexico đã tham vấn khảo sát trong công chúng về nhu cầu và yêu cầu các hạng mục thông tin ngân sách mà người dân quan tâm, đồng thời sử dụng ngôn từ dễ hiểu, hình ảnh minh họa rõ ràng, thời điểm xuất bản kịp thời, công tác tuyên truyền và phổ biến đa dạng các hình thức tới công dân.

(3) Kinh nghiệm của Brazil

Trong Khảo sát ngân sách Mở năm 2012, Brazil đạt điểm kém với thứ hạng xếp loại thấp vì Chính phủ lựa chọn lập dự toán kế hoạch ngân sách nhiều năm thay vì ngân sách hàng năm. Việc lập dự toán kế hoạch ngân sách nhiều năm không thể hiện được rõ ràng các kế hoạch trong dự toán của Chính phủ có được thực hiện khả thi trong tương lai hay không. Điểm tham gia của Brazil thấp bởi 2 yếu tố quan trọng: (i) Tuy Chính phủ có đầu tư vào việc cho phép công chúng tham gia đóng góp ý kiến và thảo luận liên quan đến các vấn đề chính sách và ngân sách, diễn ra trên phạm vi toàn quốc, nhưng sự tham gia này không được luật hóa; (ii) Chính phủ không tuân thủ những nền tảng cơ bản của quy trình tài chính công. Liên tiếp những năm sau đó, Chính phủ quốc gia này đã thực hiện một số cách thức để cải thiện điểm số công khai, minh bạch NSNN, cụ thể như sau:

Cải cách khung pháp lý về tài chính công

Có thể thấy nhiều nỗ lực cải cách kinh tế xã hội trong hơn 20 năm ở Brazil đã mở rộng số lượng, chất lượng và năng lực nhằm thúc đẩy tính minh bạch và khuyến khích sự tham gia của công chúng, tập trung vào cải cách liên quan đến tính minh bạch với một số điểm nhấn đáng chú ý như: “Luật trách nhiệm Tài chính” yêu cầu chính quyền địa phương chi tiêu chuyển khoản theo những phương thức cụ thể (25% cho giáo dục, 25% cho y tế), đồng thời thiết lập cơ chế kế toán minh bạch.

Sự tham gia của công chúng vào ngân sách nhà nước

Trong những năm 1990 và 2000, Chính phủ Brazil đã mở rộng đáng kể số lượng các lĩnh vực mà người dân có thể tham gia và quá trình hoạch định chính sách, trong đó quy trình ngân sách: lập dự toán ngân sách có sự tham gia ở cấp thành phố, Hội đồng quản lý chính sách công, hội nghị chính sách công, lập kế hoạch ngân sách nhiều năm (Liên bang,

Tiểu bang và địa phương). Trong nỗ lực cải cách và phân cấp thẩm quyền trong 30 năm qua, quốc gia này đã chú trọng tập trung nhiều nguồn lực vào thu hút sự tham gia của người dân để cải thiện công tác quản trị, đặc biệt là tham vấn ý kiến của các công dân trực tiếp tham gia vào các chương trình trong hệ thống hành pháp. Brazil thiết lập tích hợp công thông tin website của Bộ Tài chính làm nơi công bố công khai thông tin tập trung về ngân sách. Công thông tin này còn cung cấp và liên kết đến các trang web tài chính công như “Hệ thống lập kế hoạch và lập ngân sách thích hợp”, “Báo cáo thực hiện ngân sách”. Bên cạnh đó, chính phủ quốc gia này còn xây dựng một công dịch vụ thông tin tới công dân và công thông tin minh bạch, phát sóng chương trình truyền hình “sử dụng ngân sách công theo cách hiệu quả” để tạo khả năng tiếp cận và khuyến khích sự tham gia của công chúng.

(4) Kinh nghiệm của Phillipines

Năm 2021, kết quả tham gia khảo sát ngân sách mở của Phillipines lần lượt là 74/100 điểm cho trụ cột giám sát ngân sách và 68/100 điểm cho trụ cột minh bạch ngân sách [7]. Một số phương pháp mà Phillipines đã đạt được để nâng cao tính minh bạch, công khai NSNN như sau:

Quản lý rủi ro tài khóa

Báo cáo về rủi ro tài khóa cung cấp đánh giá tổng thể về phạm vi và quy mô của các nhân tố có khả năng tác động làm chệch hướng các mục tiêu tài chính công. Đồng thời, giúp đánh giá chiến lược ngân sách có an toàn hay không. Ủy ban Điều phối phát triển ngân sách công bố Báo cáo rủi ro tài chính, xác định số tiền trích lập dự phòng an toàn tài chính và chịu trách nhiệm điều phối, giám sát quy trình này.

Việc quản trị tài chính công nhằm khắc phục những hoang tưởng đang cản trở độ mở về tài khóa, bao gồm: quản lý nghĩa vụ nợ và các rủi ro tài khóa; cải thiện việc chi tiêu thuế từ các ưu đãi tài khóa cho nhà đầu tư.

Thiết lập quy trình tham gia của công chúng

Phillipines đã thành công trong việc thiết lập quy trình tham gia của công chúng nhằm mục đích chứng minh tầm quan trọng của sự tham gia này vào việc hoạch định chính sách, bao gồm công bố mục tiêu của quy trình, phạm vi và trình tự cụ thể các bước tham gia của công chúng vào việc tạo lập ngân sách, đa dạng hóa điều chỉnh các phương pháp tham gia thích hợp ứng với từng nhóm đối tượng khác nhau, ước lượng đủ thời gian để xem xét đầy đủ,

toàn diện các thông tin.

(5) Kinh nghiệm của Indonesia

Tham gia thực hiện khảo sát ngân sách mở, kết quả điểm số năm 2021 của Indonesia đạt được là 61/100 điểm cho trụ cột giám sát ngân sách và 70/100 điểm cho trụ cột minh bạch ngân sách. Với ưu thế về điểm số minh bạch ngân sách, một số phương pháp sau đã được quốc gia này áp dụng hiệu quả:

Cải cách khung pháp lý về quản lý tài chính công và quản lý NSNN

Indonesia đã luật hóa quy trình ngân sách, trong đó quy định rõ thẩm quyền và trách nhiệm của các bên liên quan trong việc sử dụng ngân sách và mối quan hệ giữa các cơ quan trong quá trình điều hành tài chính công. Một loạt các quy định liên quan đến tài chính công được ban hành, bao gồm Luật Chi ngân sách (kho bạc), Luật Kiểm toán, Luật Kế hoạch. Những văn bản quy phạm pháp luật trên đánh dấu một bước tiến lớn trong hệ thống tài chính công hiện đại và giúp chính phủ điều hành ngân sách tốt hơn. Tại quốc gia dân chủ như Indonesia, xã hội dân chủ đóng vai trò quan trọng trong việc gây áp lực các lãnh đạo quy định rõ ràng quy trình ngân sách và khuyến khích sự giám sát của công chúng và truyền thông.

Tham gia của người dân vào NSNN

Năm 2021, giai đoạn đại dịch Covid gây hậu quả nặng nề, Indonesia đã có phương pháp chủ động trong việc thu thập các góp ý, phản ánh về thông tin ngân sách của công chúng. Các ứng dụng phần mềm đã giúp Indonesia truyền tải thông tin về thu - chi NSNN, các dự án đầu tư công, đặc biệt là các gói hỗ trợ Covid tới hơn 80 triệu công dân một cách nhanh chóng, hiệu quả và hữu ích. Nhờ việc áp dụng kinh nghiệm sử dụng công nghệ thông tin của các nước châu Âu đã khuyến khích Indonesia cải tiến. Ứng dụng này giúp người dân tiếp cận thông tin kịp thời, đầy đủ và tin cậy về các gói cứu trợ của chính phủ trong các lĩnh vực: sức khỏe, an ninh xã hội, ưu đãi kinh doanh, hỗ trợ các doanh nghiệp vừa và nhỏ. Ứng dụng này còn bao gồm cả hệ thống tiếp nhận phản hồi, góp ý về tình hình thực hiện ngân sách từ phía người dùng, khuyến khích công dân tham gia vào quy trình giám sát ngân sách. Bên cạnh đó, Indonesia còn tổ chức các sự kiện có tính giáo dục như cuộc thi Olympics Ngân sách với mục tiêu tạo cơ hội cho học sinh được tiếp cận và nâng cao nhận thức về ngân sách. Bên cạnh đó, quốc gia này khuyến khích sự tham

gia từ phía công chúng để đảm bảo tính dân chủ trong các chủ trương và quyết định liên quan đến NSNN.

3. Bài học cho Việt Nam

Thứ nhất, hoàn thiện hệ thống pháp luật về công khai, minh bạch, trách nhiệm giải trình NSNN theo hướng: (1) Thiết kế riêng Luật về công khai minh bạch và tiếp cận thông tin, Luật kiểm toán và trách nhiệm giải trình (như Mêxicô), Luật trách nhiệm tài chính (như Brazil); (2) Hoạch lồng ghép các điều khoản quy định về công khai, minh bạch, giải trình NSNN trong Luật NSNN và các Luật khác liên quan.

Thứ hai, đẩy mạnh công tác truyền thông để người dân hiểu được vai trò của họ trong việc kiểm tra, giám sát NSNN và yêu cầu người có thẩm quyền giải trình các vấn đề về NSNN. Tổ chức các sự kiện có tính giáo dục như cuộc thi Olympics Ngân sách với mục tiêu tạo cơ hội cho người dân được tiếp cận và nâng cao nhận thức về ngân sách.

Thứ ba, chủ động tổ chức thảo luận để tiếp nhận ý kiến phản hồi của người dân về vấn đề tài chính - ngân sách của các cấp chính quyền. Các cuộc thảo luận được thực hiện trên tinh thần dân chủ. Khuyến khích người dân tham gia vào quá trình hoạch định chính sách. Thiết lập quy trình tham gia của người dân với mục tiêu, phạm vi, trình tự các bước, các phương pháp tham gia phù hợp với từng đối tượng.

Thứ tư, đơn giản hóa các tài liệu ngân sách công khai tới người dân để họ dễ dàng tiếp cận nắm bắt nội dung và phản hồi, đóng góp ý kiến. Xuất bản ấn phẩm đặc biệt “Bản tin ngân sách dành cho công dân” (ngân sách nhà nước và ngân sách địa phương) với các dữ liệu được trình bày bằng ngôn ngữ dễ hiểu, hạn chế công thức tính toán phức tạp, minh họa bằng bảng biểu, hình ảnh và video clip thuyết minh. Ấn phẩm trước khi xuất bản cần có tham vấn khảo sát người dân về nhu cầu và yêu cầu các hạng mục thông tin ngân sách mà họ quan tâm. Ngoài ra, có thể phát sóng chương trình truyền hình theo chuyên mục “sử dụng ngân sách công theo cách hiệu quả” để tạo khả năng tiếp cận và khuyến khích sự tham gia của người dân.

Thứ năm, lựa chọn một số loại báo cáo thực hiện ngân sách công khai theo tháng, các báo cáo này được áp dụng ở các đơn vị dự toán. Các thông tin trên báo cáo ngân sách công khai được trình bày gồm thông tin về số kế hoạch, số tháng trước và số thực hiện của tháng. Loại báo cáo được công khai sẽ

giúp cho việc giám sát, điều chỉnh kịp thời thực hiện các kế hoạch tài chính - ngân sách.

Thứ sáu, thông tin ngân sách công khai có tính hệ thống và liên tục trên các trang Website, cung cấp cho người dân có thể truy cập liên tục vào thông tin ngân sách và quy trình ngân sách hàng năm.

Thứ bảy, nâng cao trình độ chuyên môn sâu của đội ngũ cán bộ thực hiện giám sát tài chính - ngân sách và khả năng điều trần của của đại biểu HĐND các cấp, đại biểu quốc hội.

Thứ tám, cần chú trọng trong quản lý rủi ro tài khóa trong đó chú trọng quản lý rủi ro NSNN; có cơ quan chuyên trách thực hiện lập báo cáo rủi ro tài chính và công khai báo cáo này theo thời hạn quy định.

Thứ chín, đẩy mạnh ứng dụng công nghệ thông tin mang tính hai chiều: (1) công khai, minh bạch NSNN; (2) tiếp nhận, phản hồi ý kiến tham gia người dân; có quy định cụ thể về việc thời hạn, thẩm quyền và trách nhiệm phải trả lời các ý kiến của người dân.

4. Kết luận

Công khai, minh bạch và trách nhiệm giải trình NSNN cần tiếp tục hoàn thiện về cơ sở pháp lý, đẩy mạnh tổ chức thực hiện ở các cấp NSNN và đơn vị sử dụng NSNN. Bài học từ tổng hợp kinh nghiệm của một số quốc gia thực hiện tốt công khai, minh bạch, trách nhiệm giải trình NSNN được vận dụng phù hợp với Việt Nam sẽ góp phần vào nâng cao hiệu quả quản lý NSNN và phòng chống tham nhũng theo đúng mục tiêu mà Đảng và Nhà nước ta đã đặt ra.

Tài liệu tham khảo:

- Nguyễn Thị Bích Diệp và nhóm nghiên cứu, (2023). Đánh giá mức độ công khai, minh bạch và trách nhiệm giải trình NSNN ở Việt Nam hiện nay. Đề tài nghiên cứu cấp Bộ.
- Budget Transparency Toolkit (2017), OECD p.51, p.55, p.59, p.67, p.78, p.82, p.88
- Open Government Partnership (2020), Disclose information related to COVID-19 budget (ID0125), Indonesia, <https://www.opengovpartnership.org/members/indonesia/commitments/ID0125/>
- Open budget survey (2021) - Southeast Asia and the Pacific p.8, p.9
- International Budget Partnership (2021), Country Results: America, <https://internationalbudget.org/open-budget-survey/country-results>
- International Budget Partnership (2021), Country Results: Mexico, <https://internationalbudget.org/open-budget-survey/country-results?>
- International Budget Partnership (2021), Country Results: Philippines, <https://internationalbudget.org/open-budget-survey/country-results>
- International Budget Partnership (2021), Country Results: Indonesia, <https://internationalbudget.org/open-budget-survey/country-results>
- International Partnerships (2021), New mobile application brings Indonesia's budget into the hands of citizens, <https://international-partnerships.ec.europa.eu/news-and-events/stories/new-mobile->
- The road to budget transparency in Indonesia 2017 - International Budget Partnership
- The road to budget transparency in Mexico 2017: Learning from country experience - International Budget Partnership.
- Participation, Transparency and Accountability: Innovations in South Korea, Brazil and the Philippines - Global Initiative for Fiscal Transparency.